

**O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA GLOBAL OMILLAR
AHAMIYATI**

Rustamova Salomat Erkamovna

O‘zbekiston Respublikasi vazirlar mahkamasi huzuridagi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabining MBA - global menejment mutaxassislikl
tinglovchisi

erkamovnasalomat@gmail.com

Annotatsiya: ushbu maqola iqtisodiy islohotlar va taraqqiyotning hal qiluvchi bosqichida turgan O‘zbekiston iqtisodiyotini shakllantirishdagi global omillarning ahamiyatini o‘rganadi. O‘zbekiston jahon bozoriga integratsiyalashuv jarayonida turli tashqi omillar, jumladan, savdo dinamikasi, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar, geosiyosiy ta’sirlar va global iqtisodiy tendentsiyalar uning o‘lish yo‘nalishida muhim rol o‘ynaydi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston o‘z iqtisodiy holatini muvaffaqiyatli boshqarish va barqaror rivojlanishni ta’minlash uchun global ta’sirlarni har tomonlama tushunish zarur.

Kalit so‘zlar: samardorlik, milliy iqtisodiyot, malaka, rivojlanish, global omillar.

**ЗНАЧЕНИЕ ГЛОБАЛЬНЫХ ФАКТОРОВ В ЭКОНОМИКЕ
УЗБЕКИСТАНА**

Рустамова Саломат Эркамовна

Студент Высшей школы бизнеса и предпринимательства по специальности MBA –
глобальный менеджмент

При Кабинете Министров Республики Узбекистан

erkamovnasalomat@gmail.com

Аннотация: в данной статье рассматривается значение глобальных факторов в формировании экономики Узбекистана, который находится на решающем этапе экономических реформ и развития. В процессе интеграции Узбекистана в мировой рынок важную роль в направлении его роста играют различные внешние факторы, включая динамику торговли, прямые иностранные инвестиции, геополитические влияния и глобальные экономические тенденции. Результаты показывают, что Узбекистану необходимо всестороннее понимание глобальных влияний для успешного управления своей экономической ситуацией и обеспечения устойчивого развития.

Ключевые слова: эффективность, национальная экономика, квалификация, развитие, глобальные факторы.

THE IMPORTANCE OF GLOBAL FACTORS IN THE ECONOMY OF UZBEKISTAN

Rustamova Salomat Erkamovna

Student of the Higher School of Business and Entrepreneurship, specializing in MBA - global management

Under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan

erkamovnasalomat@gmail.com

Abstract: this article examines the importance of global factors in shaping the economy of Uzbekistan, which is at a crucial stage of economic reforms and development. In the process of Uzbekistan's integration into the world market, various external factors, including trade dynamics, foreign direct investments, geopolitical influences and global economic trends play an important role in its

growth direction. The results show that Uzbekistan needs a comprehensive understanding of global influences to successfully manage its economic situation and ensure sustainable development.

Key words: *efficiency, national economy, qualification, development, global factors.*

KIRISH

O'zbekiston 1991-yilda mustaqillikka erishganidan so'ng sezilarli o'zgarishlarni boshdan kechirdi. Mamlakatda iqtisodiyotni liberallashtirish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va fuqarolarning umumiy turmush darajasini yaxshilashga qaratilgan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlar amalga oshirildi. Biroq, O'zbekiston o'z o'sishini kuchaytirish va jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashishga intilayotgan bir paytda, uning iqtisodiy manzarasiga global omillarning ta'sirini e'tirof etish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu omillar keng doiradagi elementlarni, jumladan, xalqaro savdo dinamikasi, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar, texnologik yutuqlar va iqtisodiy siyosat va samaradorlikka ta'sir etuvchi kengroq geosiyosiy ta'sirlarni o'z ichiga oladi.

ASOSIY QISM

Dunyoda raqamli iqtisodiyot o'sishining sur'atlari yiliga deyarli 20 foizni tashkil etmoqda. Taraqqiy etgan davlatlarda raqamli iqtisodiyotning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 7 foizga yetgan. Ular hozirning o'zida raqamli iqtisodiyotning joriy qilinishidan juda katta naf ko'rishmoqda. Xususan, Amerika Qo'shma Shtatlari yiliga 400 milliard AQSh dollaridan ko'proq raqamli xizmatlarni eksport qilmoqda. Mazkur davlat yalpi ichki mahsulotining 5 foizidan

ko'prog'i bevosita internet va axborot-telekommunikatsiya texnologiyalari bilan bog'liq sohalarga to'g'ri keladi. 2025 yilgacha AQSh sanoatni raqamlashtirishdan qo'shimcha 20 trln. dollar daromad olishi kutilmoqda. Bunday iqtisodiy samaradorlik, ayniqsa iste'mol tovarlari ishlab chiqarish (10,3 trln. dollar), avtomobil sanoati (3,8 trln. dollar) va logistikada (3,9 trln. dollar) yuqori bo'lishi ta'kidlanmoqda. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarda jahon bozoriga integratsiyalashuv muhimligi ta'kidlandi. Mamlakat o'zining iqtisodiy mavqeini oshirish uchun savdo kelishuvlari va hamkorlikni faol ravishda davom ettirmoqda. Xitoy, Rossiya va Yevropa Ittifoqi a'zolari kabi davlatlar bilan asosiy savdo aloqalari tovar va xizmatlar oqimini osonlashtirib, o'sish uchun imkoniyatlar yaratdi. Savdo sheriklarining diversifikatsiyasi tor doiradagi bozorlarga qaramlikni kamaytirish va shu orqali iqtisodiy barqarorlikni oshirish uchun muhim ekanligini isbotladi. O'zbekiston savdo dinamikasini shakllantirishda mintaqaviy savdo shartnomalarini shakllantirish muhim rol o'ynaydi. Markaziy Osiyo mintaqaviy iqtisodiy hamkorligi (CAREC) dasturi kabi tashabbuslar Markaziy Osiyo davlatlari o'rtasida iqtisodiy hamkorlik va aloqalarni rivojlantirishga qaratilgan. Bunday hamkorlik nafaqat mintaqaviy savdoni rivojlantiradi, balki dengizga chiqish imkoni bo'lmagan hududlar bo'ylab savdo yo'llarini osonlashtirish uchun juda muhim bo'lgan infratuzilmani rivojlantirish yo'llarini ham ochadi.

To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar O'zbekiston uchun iqtisodiy rivojlanishning hal qiluvchi omili bo'lib xizmat qiladi. O'zbekiston oltin, uran va tabiiy gaz kabi tabiiy resurslarga boy davlat sifatida xorijiy sarmoyalarni katta jalb qilgan. Hukumat qulay ishbilarmonlik muhitini yaratish siyosatini joriy qildi,

xorijiy investorlar uchun soliq imtiyozlari va soddalashtirilgan tartibga solish kabi imtiyozlarni taklif qildi.¹

Bir qancha tarmoqlar to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalarni jalb qilish uchun markaz sifatida paydo bo‘ldi, jumladan, energetika, qishloq xo‘jaligi va axborot texnologiyalari. O‘zbekiston energiya manbalarini diversifikatsiya qilish va ekologik muammolarni hal qilishga intilayotgan bir paytda qayta tiklanadigan energiya manbalariga sarmoya kiritish jadal tus olmoqda. O‘zbekiston mintaqa bozorlari uchun oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishda asosiy ishtirokchi bo‘lishga intilayotgani sababli iqtisodiyot uchun muhim bo‘lgan qishloq xo‘jaligi sektori ham e‘tiborni tortdi.²

O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarni qo‘llab-quvvatlashda xalqaro moliya institutlari, jumladan, Xalqaro valyuta jamg‘armasi (XVJ) va Jahon banki muhim rol o‘ynadi. Moliyaviy yordam va ekspertiza orqali ushbu institutlar hukumatga iqtisodiyotni barqarorlashtirish, inflyatsiyaga qarshi kurashish va byudjet taqchilligini boshqarish bo‘yicha zarur siyosiy chora-tadbirlarni amalga oshirishda yordam berdi. Ushbu institutlar tomonidan taqdim etilgan tavsiyalar ko‘pincha shaffoflikni oshirish, boshqaruvni takomillashtirish va xususiy sektor o‘sishi uchun qulay muhitni yaratishga qaratilgan. Bunday chora-tadbirlar kelgusida investitsiyalarni jalb qilish va jahon moliya tizimiga integratsiyalashuvi uchun juda muhimdir.

¹ Kurpayanidi, K. I. (2019). Actual issues of activation of foreign economic activity in the economy of Uzbekistan. ISJ Theoretical & Applied Science, 4(72), 60-65.

² Popov, V. (2023). Recent experiences of successful economic policies: the case of Uzbekistan. In A Modern Guide to Uneven Economic Development (pp. 304-330). Edward Elgar Publishing.

O'zbekistonning geografik joylashuvi uni Markaziy Osiyoning markaziy qismida joylashgan bo'lib, Afg'oniston, Qozog'iston va Tojikiston kabi bir qancha muhim davlatlar bilan chegaradosh. Ushbu strategik pozitsiya imkoniyatlar va muammolarni o'z ichiga oladi. Mamlakat turli mintaqalar o'rtasida tabiiy bog'lovchi bo'lib xizmat qiladi, bu unga savdo markazi sifatida harakat qilish imkonini beradi, ammo u murakkab geosiyosiy dinamikani ham boshqarishi kerak. Markaziy Osiyodagi siyosiy manzaraga qo'shni davlatlar o'rtasidagi munosabatlar ta'sir ko'rsatadi. Shanxay hamkorlik tashkiloti (ShHT) kabi hamkorlik tashabbuslari mintaqaviy barqarorlik va iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan. Biroq, suv resurslari va chegara nizolari kabi muammolar tufayli yuzaga kelgan keskinliklar iqtisodiy o'sishni to'xtatib qo'yishi va diplomatik hamkorlikni talab qilishi mumkin.

Globalashuv davrida texnologik taraqqiyot iqtisodiy o'sish uchun muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston raqamli transformatsiya muhimligini tan oldi va texnologiyalarni o'zlashtirish orqali turli tarmoqlarni modernizatsiya qilishga qaratilgan dasturlarni boshladi. Hukumat strategiyalarida samaradorlik va raqobatbardoshlikni oshirish uchun raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga ustuvor ahamiyat beriladi. Barqaror iqtisodiy rivojlanishga erishish uchun texnologiya va innovatsiyalarga sarmoya kiritish juda muhimdir. Texnoparklar va innovatsion markazlarning tashkil etilishi tadbirkorlik madaniyatini yuksaltirish hamda startaplar va texnologik firmalar uchun qulay ekotizim yaratishga qaratilgan harakatdir. Xalqaro texnologiya kompaniyalari bilan hamkorlik bilimlarni uzatish

va tajribani ta'minlab, O'zbekistonning raqamli global iqtisodiyotga kirishini yanada tezlashtiradi.³

O'zbekiston iqtisodiyotida global omillarning ahamiyati ko'p qirrali va chuqurdir. Mamlakat iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va integratsiyalashuv yo'lini davom ettirar ekan, strategik rejalashtirish uchun uning iqtisodiy muhitini shakllantiruvchi tashqi ta'sirlarni tushunish juda muhimdir. Savdo dinamikasi, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar, xalqaro moliya institutlari qo'llab-quvvatlashi va texnologik yutuqlardan foydalangan holda O'zbekiston o'zining iqtisodiy barqarorligi va o'sish salohiyatini oshirishi mumkin. Biroq, u globallashuv bilan bog'liq muammolarni, jumladan, iqtisodiy zaifliklarni va mahalliy ehtiyojlarni hisobga olgan holda muvozanatli yondashuv zarurligini ham hal qilishi kerak. Oxir oqibat, global landshaftni samarali yo'lga qo'yish orqali O'zbekiston Markaziy Osiyoning markazida mustahkam va barqaror iqtisodiyotga aylanish salohiyatiga ega.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston iqtisodiyotida global omillarning ahamiyatini ortiqcha baholab bo'lmaydi. Mamlakat globallashuv jarayonining murakkabliklarini bosib o'tar ekan, xalqaro bozorlar bilan strategik aloqada bo'lishi, xorijiy sarmoyalarni jalb qilishi va jahon iqtisodiy tendensiyalariga moslashishi kerak. Ushbu global ta'sirlarni tushunish va ulardan foydalanish orqali O'zbekiston o'sish va rivojlanish uchun yangi imkoniyatlarni ochishi mumkin, shu

³ Raimjanova, M., Sabirova, L., Khanova, N., Asamkhodjaeva, S., & Nosurullaev, K. (2021). Impact of investments on the economy of the Republic of Uzbekistan and the importance of its geographical location. In E3S Web of Conferences (Vol. 244, p. 10042). EDP Sciences.

bilan birga tashqi qaramlikdan kelib chiqadigan potentsial zaifliklarni bartaraf etishi mumkin. Ochiq va barqaror iqtisodiyotni rivojlantirishga doimiy e'tibor qaratish O'zbekiston uchun juda muhim bo'ladi, chunki u barqaror rivojlanish va aholi turmush darajasini oshirishga qaratilgan. Strategik siyosatni ishlab chiqish va xalqaro hamkorlikka urg'u berish O'zbekistonga global integratsiyaning afzalliklaridan samarali foydalanish va farovon iqtisodiy kelajakni ta'minlash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kurpayanidi, K. I. (2019). Actual issues of activation of foreign economic activity in the economy of Uzbekistan. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 4(72), 60-65.
2. Popov, V. (2023). Recent experiences of successful economic policies: the case of Uzbekistan. In *A Modern Guide to Uneven Economic Development* (pp. 304-330). Edward Elgar Publishing.
3. Raimjanova, M., Sabirova, L., Khanova, N., Asamkhodjaeva, S., & Nosurullaev, K. (2021). Impact of investments on the economy of the Republic of Uzbekistan and the importance of its geographical location. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 244, p. 10042). EDP Sciences.